

Στυλιανός Χαρκιανάκης: Ο ερωτικός ποιητής της Ορθοδοξίας*

Χριστούγεννα. Μέρη οικογενειακές. Μέρη επίσκεψης και περι-συλλογής. Αναδρομές, επανεκτιμήσεις, προβολές για το μέλλον στο πνεύμα των ημερών. Και μέσα στο ζεστό οικογενειακό περιβάλλον, ένα βιβλίο στο χέρι συμπληρώνει την θαλπωρή του σπιτιού. Κάτι διαφορετικό από τα βιβλία της «επαγγελματικής» απασχόλησης αυτή τη φορά. Κάτι πιο ζεστό, πιο ανθρώπινο. Και τώρα τελευταία όταν αποζητώ κάτι που με τέρπει και με στρέφει σε εσωτερικές αναζητήσεις και προσμονές, προστρέχω συχνά στον μεγάλο Κρητικό ποιητή, τον Αρχιεπίσκοπο Αυστραλίας, Στυλιανό Χαρκιανάκη, έναν από του μεγαλύτερους νεοέλληνες ποιητές κατά την κρίση μου.

Πλούσιος ο αμπτός. Πάνω από τριάντα οι ποιητικές συλλογές, στο ενεργητικό του Αρχιεπισκόπου. Και βέβαια δεν είναι μόνον η ποσότητα. Αυτό που μετρά είναι η ποιότητα. Έχω στα χέρια μου την ποιητική συλλογή «Ο Βαθμός της Εκπλήξεως» (Εκδόσεις ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ, 2001). Και είναι όντως μέγας ο βαθμός της εκπλήξεως που αισθάνομαι συλλαβίζοντας προσεκτικά με όλες μου τις αισθήσεις την ποίηση του ιερωμένου ποιητή από τη μια σελίδα στην άλλη, από το ένα ποίημα στο άλλο. Ύψιστη η τελειότητα.

Ένας βαθιά ερωτικός ποιητής με έναν καθολικό Παπαδιαμαντικό ερωτισμό που, όπως και στον κυρ-Αλέξανδρο, διαχέεται παντού και διαπερνά τα έμψυχα και τα άψυχα αυτού του κόσμου και συνθέτει ποιήματα μοναδικά, για τα πάντα. Γιατί στην ψυχή του ιερωμένου ποιητή δεν φαίνεται να υπάρχουν μικρά και μεγάλα, σημαντικά και ασήμαντα. Μέσα στον δικό του κόσμο, κόσμος το κάθε πράγμα.

Ένας μικρόκοσμος το κάθε πλάσμα, καθόλου υποδεέστερος του άλλου κόσμου, του κόσμου του άπειρου. Ποιος θα μπορούσε για παράδειγμα να φανταστεί ένα ποίημα γραμμένο για «το σκοτωμένο σκυλί πάνω στην άσφαλτο» (σελ. 169), για «μια κατσαρίδα σκοτωμένη στο πάτωμα» (σελ. 73) ή για ένα παπούτσι τρύπιο, πεταμένο στο δρόμο; Κι όμως, το καθένα από αυτά είναι μια ιστορία ολόκληρη. Έτσι και το τρύπιο παπούτσι κουβαλάει μια ιστορία, έναν ολόκληρο κόσμο. Και η ευαισθησία του ποιητή μπορεί να διεισδύσει σ' αυτόν τον κόσμο και να τον αναπλάσει, να του δώσει πνοή. Και μέσα σ' αυτόν τον κόσμο το τρύπιο παπούτσι, αυτό το ευτελές (για μας τους άλλους) αντικείμενο κι αυτό τόσο σύνθηρες θέαμα, που έπαυσε να προκαλεί (σε μας τους άλλους) μια οποιαδήποτε αίσθηση, παίρνει τις δικές του διαστάσεις, αξίζει να γίνει

ποίημα και γίνεται από τον Αρχιεπίσκοπο Ποιητή:

Το αειπάρθενο της ζωής

Ένα παπούτσι τρύπιο έχει μια ιστορία / το ειδύλλιο με το δρόμο / οι καθημερινοί αποχαιρετισμοί / και οι εκ νέου συναντήσεις με το πόδι / μα πάνω απ' όλα η μακρινή ανάμνηση / σχεδόν διαλυμένη στα υγρά της βυρσοδεψίας / πως κάποτε το δέρμα αυτό το βαμμένο / ήταν επιδερμίδα που πονούσε και κρύωνε (σελ. 31).

Έτσι το τρύπιο παπούτσι μας οδηγεί στις πρωταρχικές του ρίζες, σ' αυτό το μακρινό ζώο, που κάποτε είχε επιδερμίδα που πονούσε και κρύωνε. Και τώρα πονάει ο ίδιος και προκαλεί και σ' όλους εμάς αυτή την περισυλλογή για το ζώο που χάθηκε. Εκεί λοιπόν που τα πράγματα παύουν να προκαλούν τη δική μας αίσθηση, λειτουργεί η ευαισθησία του ποιητή, ανακαλύπτει τις λειτουργικές σχέσεις, τις συνέχειες και τις ασυνέχειες μεταξύ των πλασμάτων και συνθέτει ποιήματα για τα χαμένα, τα ματαιωμένα και τα απρόσμενα.

Κι όποιος διαβάσει την «Δεντρόμορφη Παναγία», δεν μπορεί παρά να αισθανθεί πως για τον ποιητή φαίνεται να κατοικεί μέσα στο κάθε πλάσμα ο ίδιος ο Δημιουργός. Αντιλαμβάνεται ο προσεκτικός αναγνώστης πως στην εσώτερη αντίληψη του ιερωμένου ποιητή Δημιουργός και δημιουργήματα συμπύκνουν, γι' αυτό δεν υπάρχουν μικρά και μεγάλα, υπάρχουν μόνο δημιουργήματα. Γιατί «οι χυμοί της ζωής κυκλοφορούνε συγχρόνως / αλληλέγγυα σ' όλο το σώμα της δημιουργίας» (σελ. 150). Γι' αυτό και ο Αρχιεπίσκοπος θρηνεί για το δέντρο που κόψανε άξαφνα κι απροσδόκτα μπροστά από το παράθυρό του.

Θρηνεί την καστανιά

«που για τόσα χρόνια ήταν η φυσική κουρτίνα / στο πλατύ μεγάλο παράθυρο / ακουμπισμένη κατάσαρκα στα τζάμια» (σελ. 48).

Κι όταν ο δεσμός τους ο ιερός κό-

πηκε μαζί με το δέντρο που βία κι απροσδόκτα κόψανε είναι ως να αφαιρέσαν ένα κομμάτι από τον ίδιο τον εαυτό του, ως να σταμάτησαν οι χυμοί της ζωής του ποιητή να επικοινωνούν με τους χυμούς του δένδρου. Δημιουργείται κενό και τότε δικαίως εκείνος διαμαρτύρεται, υψώνει τη φωνή του, πλέκει τον δικό του ύμνο για την «Δεντρόμορφη Παναγία»:

«Το κόψανε το δέντρο το ιερό / ημέρα Σάββατο δώδεκα Μαΐου... Θα βάλω λοιπόν να σημάνουν αργά / δεκαπέντε χτυπήματα του καθεδρικού οι καμπάνες / όσα τα χρόνια που ζήσαμε μυστικά / η Καστανιά Παντάνασσα / κι εγώ χωρίς ανάσα. / Θα βάλω ακόμη τ' άλλα δένδρα της αυλής / να χαμπλώσουν τα κλαδιά -μεσίστιες σημαίες / και τα πηνά να βουβαθούνε ομοθυμαδόν / ενός λεπτού σιγή για τη δεντρόμορφη Παναγία» (σελ. 50).

Αυτή η σχέση δημιουργήματος και Δημιουργού κι αυτή η οριζόντια διασύνδεση των πλασμάτων, είναι σαν να μεταφέρει ξανά τον ποιητή Αρχιεπίσκοπο στο αρχικό εκείνο παιδικό στάδιο του «ανθρωπομορφισμού» και τον κάνει να δίνει ανθρώπινη μορφή και να επικοινωνεί με τα πάντα. Έτσι, με μια παιδική/Παπαδιαμαντική αγνότητα, μπορεί να συνομιλεί με κάθε πλάσμα και να γίνεται ένα μαζί του, μπορεί να κατανοεί τις λειτουργικές σχέσεις μεταξύ

των στοιχείων της φύσης και να περιπλέκει χαριτωμένα παιχνιδίσματα. Παραθέτω ένα μικρό μόνο τέτοιο ποίημα-παιχνίδισμα:

Διαψεύσεις

«Νομίζαμε πως φεύγοντας ο ήλιος / Θα 'παιρνε μαζί του τις σκιές. / Μα κείνες ενωθήκαν σαν βασίλειψε / Και κάμανε τη νύχτα»... (σελ. 165)

Συναντούμε συχνά στην ποίηση του Αρχιεπισκόπου αυτήν την μοναδική ευρηματικότητα, που πηγάζει από τις αρχέγονες σχέσεις των πραγμάτων και το αειπάρθενο της ζωής. Κι αυτά είναι συνήθως μικρά ποιήματα, σύντομα επιγράμματα με μεγάλη σημασία και βαθύ νόημα. Γιατί θα ήταν αστείο να περιορίσει κανείς το νόημα του ποιήματος μόνο στις σκιές με την κυριολεκτική τους σημασία. Υπάρχουν σκιές και σκιές που προκαλούν νύχτες και ... νύχτες. Κι όποιος υποτιμήσει τις σκιές, βρίσκεται συχνά μακριά ... νυχτωμένος. Και η αλληγορία δεν είναι σπάνια στην ποίηση του Αρχιεπισκόπου. Φτάνει μόνο να την αναζητήσει κανείς ανάμεσα στις γραμμές και μέσα στις αποσιωπήσεις του. Η ίδια αλληγορία υποκρύπτεται και σε πολλά άλλα τέτοια μικρά, επιγραμματικά σχεδόν, ποιήματα μεγάλης σημασίας. Ένα ακόμη:

Προσανατολισμός

«Όλα τα ποτάμια που κυλούν / ορμητικά ή ράθυμα / έχουσε μια μονάχα νοσταλγία: / τη θάλασσα» (σελ. 67).

Εκεί όμως που ευαισθησία του ποιητή υπερβαίνει τα όριά της είναι η βαθιά θλίψη για τα ανθρώπινα. Και καθώς μοιάζει να πλημμυρίζει το είναι του από εσωτερική μοναξιά, αλλά και μεγάλη πληρότητα, μπορεί να διεισδύσει στα εσώτερα της ανθρώπινης ψυχής και της ανθρώπινης ύπαρξης σε όλες της σχεδόν τις εκδοχές και σε όλες τις ψυχικές της διακυμάνσεις και μεταπτώσεις. Δεσπόζει βέβαια η βαθιά κατανόηση του ανθρώπου και κυρίως του μοναχικού και του πονεμένου. Ο άνθρωπος της μοναξιάς βρίσκει καταφύγιο μέσα του. Γιατί

«Αν δεν είδες άνθρωπο σε μπαλκόνι / να θαυμάζει το κενό / θα πει πως δεν εγνώρισες τα στοιχειώδη της ζωής: / την πλήξη / την απόγνωση / τη νοσταλγία» (σελ. 171).

Και περικλείει πολλή συμπάθεια και μεγάλη αγάπη για τον μοναχικό άνθρωπο η ψυχή του:

«Δεν υπάρχει πιο πένθιμο θέαμα / από το να δεις άνθρωπο να τρώει μόνος του» θα πει (σελ. 150). Κι αυτό το αίσθημα της μοναξιάς φαίνεται να είναι το φρικτότερο των αι-